

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: ~
Cím: *Képek az új Pest életéből.*

Forrás: *Az Újság*

Bp. 1917. IV. 8.

Osztályozás

Tárgy

351.74

Hely

Idő

"1917"

Személy

Helyszám

Képek az új Pest életéből.

(Budapest átalakulása. — A razziák leleplezése.
— Hajsza a szökött katonák után.)

Azok, a kik mindig figyelő szemmel nézték Budapest életét, már régen észrevették, hogy a szép magyar főváros arculata alaposan megváltozott. A régi Pest, nem az, a melyről a krónikások festenek stilizált képeket, hanem a háboru előtti régi Pest, a melynek már volt karaktere, egyéni stílusa, elmerült a világháboru forgatagában és ma a régi falak között egy sajátos, egészen új, egészen különös Pest éli forrongó, kavargó életét.

Nem is kell mélyebb rétegekbe sülyedni, már kívülről, a felszínen is látszik a változás, a mely mindazok szívét szomorúsággal tölti el, a kik szeretik Pestet. Mert ez a változás nem előnyös, nem esztétikus.

A tarka, zsi bongó utcái élet talán nagyobb vérbőséggel kering, mint a háboru előtt, úgy látszik, hogy a rémes emberirtás harmadik esztendejében több az ember Pesten, mint a békés embertermelés idején, de ez a mennyiség, a mely külső látásra egy kozmopolisz fejlődésének ragyogó bizonyítéka lehet, minőségében megdöbbentő hanyatlást mutat. Azelőtt a nyilvános élet mozgalmainak, megnyilatkozásainak nyugateurópai színvonalat adott az itthon élő és az idegen tömeg többségének kvalitása. Ma olyan ez a város, mint a kelet és a nyugat gócpontjában lévő rezervoár.

Ezzel a tapasztalással szolgálnak azok a razziák, a melyeket mind sűrűbben tart a budapesti rendőrség Nagy Károly rendőrtanácsos, detektívfőnök és *Hetényi Imre dr.* detektív-

(Hely) főnök helyettes vezetésével, legutóbb pedig már a megszervezett katonai rendőrség is. Egy-egy ilyen hajtóvadást, a mely felzavarja a pesti emberérdő vadjait, százával szedi össze a legkülönbözőbb nemzetbeli és hazai söpredéket. Voltam ilyen razziákon délután és hajnalban, hétköznapon és vasárnapon és minden alkalommal Gorkij regényalakjainak sokszoros életrekelését láttam.

Csak néhány képet fotografálok ide minden kriminálpszichológia és szociálfilozófia mellőzésével, még a tanulságnak is az elhagyásával, a melyre a papirosi hány sem enged teret.

Van egy kávéház Budapesten, az Erzsébetkörút egyik népes mellékutcájában, a körúttól számított második házban, a mely a háboru alatt cserélt nevet is, gazdát is. A nagy élet-halálharc dicsőséges hadieszközének nevét viselő kávéház tulajdonosa is, főpinczére is, kaszírnöje is lefenyképezett, többször büntetett tolvaj. A bűnöző világ lappangó alakjai találkoznak ebben a helyiségben, de igen természetes, hogy a nagyforgalmu utcában sok idegen is akad, a kit becsal a zeneszó egy kis mulatságra. Vannak a kávéháznak vendégszerző, az ő nyelvükön „Palifelhatjó” alkalmazottai is, utcai leányok, a kik a pályaudvarok környékén fogják meg a vidéki áldozatot. Érteneek hozzá, nagy a gyakorlatuk, mint tisztességes nők ejtik törbe a jámbor parasztot, a ki jól adta el a disznáját, vagy az aprómarháját és a sok pénz kissé könnyelműbbé teszi. Ez is háborus metamorfózis. Az erkölcsös paraszt gazda könnyen bengrik egy „finom városi vászonceléd-

del” a kalandba. Hajdan csak a lókupeczek, meg a disznóhajtásárok voltak erre alkalmatosak. Ma a földesgazda a „Pali”.

Hát persze hogy másutt nem lehet Pesten oly jól mulatni, mint a rovott multuak kávéházában és a „finom pesti nő” új gyönyörűségek kárpitját huzza széjjel már a gondlattól is megittasult paraszt előtt. Egy kis kocsi kázás után betérnek a kávéházba. Hajlong a rovott multu kávé, kaczerán mosolyog a rovott multu kaszírno, nagyokat, hangosan köszön a rovott multu főpinczér.

(Oldal) — Alászolgája nagyságos ur. Kezét esőkolom nagysága. Tessék ide, ez a legjobb asztal. És a mikor a vidéki kisgazda Pesten a zárórára ébred, a legjobb asztal mellett otthagya a disznó árát, vagy még annál is többet.

Egyszer, a mikor a detektivekkel, razzia során bementünk ebbe a kávéházba, csodálattosképp üres volt, de a felborított székek, üres és félig üres edényekkel megrakott asztalok azt hirdették, hogy az imént még nagy vigalom folyhatott itt. A kaszírno kaczagva fogadta a razziát:

— Mi van itt ma? — kiáltott fel. — Hiszen tiz perczel ezelőtt vitte el Tálás ur minden vendégünket.

Az történt, hogy a razzián kívül a betörőket üldöző detektivesoport megtudta, hogy a kávéházban tanyáznak azok, a kiket keres és a razziát megelőzve kiürítette a kávéházat. Akkor kérdezte meg egy detektív egy üveg borra mutatva:

— Azután hogy vesztégetik az ilyen bort?

— Van a ki csak öt koronát ad, de a Pali-nak harmincz korona — árulta el a finom kávéház üzleti titkát a felirónó.

A Dob-utcában van az *Amerika-kávéház*. Tele van délelőtt, délután. Katonák, civilek ülnek körül az asztalokat, kártyáznak, dominóznak egész nap. A detektivek elállják az utcai és udvari bejáratokat, a többi besiet.

— Mindenki igazolja magát — harsan fel a hivatalos parancs.

Mint a megbolygatott hangyaboly, nyüzsög a sok ember. A legkülönbözőbb rejtekhelyekből huzzák elő az elbujt szökevényeket. Mindenki menekülne, ha lehetne. Megkísérik, de csapdába jutnak. Egész kis csapatot verbuválnak össze szökött katonákból. Nem egy a frontról szökött vissza. Van a ki egyáltalán nem volt sorozáson. A nagy kavargásban mindenki izgatott, csak négy gyermek billiárdozik áldott nyugalommal a helyiség végében. Őket nem érdekli a dolog, még nem katonakötelesek. Annál inkább érdeklődik irántuk a detektív-főnök helyettes.

— Hát ti mit keresek itt?

— Billiárdozunk — válaszolnak a legtermészetesebb hangon.

— Kik vagytok?

Kiderül, hogy mind a négy 14 és 15 éves gyermek, reál- és kereskedelmi iskolai tanulók. Az egyik apja kereskedő a Rákóczi-úton, a másiké látszerész, a harmadiké könyvelő, a negyediké hivatalnok. Délutánonként azzal mennek el hazulról, hogy az iskolában van dolguk és az Amerika-kávéházban, szökött katonák és kétes ekzisztenciák között billiárdoznak meg dominóznak. A mikor meghallják a szigorú utasítást:

— Mindegyiket haza kell vinni a szüleikhez és megmondani, hogy hol találtuk a fiaikat.

Az egyik vállat von:

— Hát az is baj, hogy szórakozunk — mondja. — Három év múlva ugyanis elvisznek katonának.

A hangos multság, dárídózás ideje furcsán eltolódott Budapesten. Azelőtt éjfél tájban kezdődött, most már világos nappal, délután 5—6 órakor cigány huzza, tamburás zenekar játszik, cziterás nők énekelnek a külvárosi kis korcsmákban és kávéházakban. Mindenütt, a hová csak belépünk, néhány riadt alak ugrik az ajtó felé. Egyiknek sincs rendben a szénája. Még csak délután hat óra, de tiz-tizenöt sörösüveg is van egy asztalon, a másiknál meg a tizedik liter bornál tartanak.

— Korán kell kezdeni, — magyarázzák — mert korán van záróra.

Az Alsóerdősor-utczában, a Rákóczi-vendéglőben egy asztal mellett ül egy német, egy bosnyák, egy bolgár, két cseh katona és egy huszár. Nagyon jó barátságban vannak, de alig értik meg egymást.

Néhány kép a háborús, új Pest életéből. Csak a szelidebbje. A rejtett büntenyákról, a bűnözők menedékhelyeiről, a veszedelmes bujkálók hajszáiról majd máskor.

Balla Jenő.